

NEUMA[®]

www.revistaneuma.ro

REVISTĂ DE CULTURĂ

Editată de Asociația Culturală NEUMA

APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA

Revistă culturală finanțată cu sprijinul Ministerului Culturii

INVITAȚII SPECIALE:

Gheorghe Grigurcu

Trân Quang Quý

Vũ Trọng Thái

ESTETICĂ:

Mircea Muthu

COLOCVIUL DE CRITICĂ:

Ion Bogdan Lefter

Ana Dobre

Marian Nencescu

Iulian Băicuș

Mircea Dumitrescu
Autoportret

INTERVIU:

Dinu Grigorescu

EVENIMENTE EDITORIALE:

Gabriel Chifu - 0 viață

Cronici de Andrea H. Hedeș și Horia Gârbea

Hanna Bota - 33 +3 - Poemele copilăriei

Cronică de Irina Petraș

www.revistaneuma.ro

1 EDITORIAL Andrea H. Hedeş - <i>Noile Alexandrii</i>	PUNCTE DE VEDERE Liviu Capşa <i>Mărirea și decăderea „Domnului Spaniol”</i> Răzvan Nicula <i>Ajutor! Ajutor! Ajutor!</i>	24 25
3 CURSIV Horia Gârbea <i>Lupta „justă” cu „dușmanul”</i>	COLOCVIUL DE CRITICĂ Ion Bogdan Lefter <i>Cel mai bun prezent pentru trecut</i> Ana Dobre - <i>Dialogul clasicilor</i> Marian Nencescu <i>Neagoe Basarab. Paideie vs. Literatură</i> Iulian Băicuș <i>Eminescu față cu Shakespeare</i>	26 28 31 34
4 APARIȚII NEUMA		
5 INVITAT SPECIAL Trân Quang Quí	INTERVIU Dinu Grigorescu în dialog cu Horia Gârbea	37
6 Vŭ Trọng Thái		
7 Gheorghe Grigurcu <i>Caracterul originar al unui vis</i>	EVENIMENTE NEUMA	40
9 ESTETICĂ Mircea Muthu <i>Bizantinologie</i>	ISTORIE LITERARĂ Iulian Bitoleanu <i>Octavian Goga, ziarist în primul război mondial</i>	41
12 ESEU Simona-Grazia Dima <i>De la sublim la ridicol și retur via Facebook</i>	EVOCARE Gheorghe Simon <i>Miron Kiropol și tăcerea Diotimei</i>	43
15 AVANPREMIERĂ EDITORIALĂ Dan Bundă - <i>Dacă nu crezi, e ficțiune</i>	POEZIE Gabriel Gherbăluță	45
18 PROZĂ Florin George Moldovan - <i>Icoană pe sticlă</i>	ECOURI LA ANCHETĂ <i>Animalele de companie ale scriitorilor</i> Mihail Gălățanu Menuț Maximinian	46
20 TINERI POEȚI Vasile Dan Marchiș	POEZIE Ciprian Vesteaman	47
21 TEEN SPIRIT Tiana Badea	ISTORIE Mihail Harbuzaru <i>Mănăstirea Sinaia în vremea Regelui Carol I</i>	48
22 POEZIE Mihai Păcuraru		
23 RĂZLEȚE Gelu Negrea <i>Tribunalele nu fac dreptate</i>		

Asociația Culturală NEUMA

www.revistaneuma.ro;

www.edituraneuma.ro

Email: redactia@revistaneuma.ro

ISSN 2601 - 1905
ISSN-L 2601 - 1603

APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA

Director: Andrea H. HEDEȘ

Redactori: Flavia Adam, Florica Bud, Alexandru Jurcan, Menuț Maximinian,
Nicoleta Milea, Radu-Ilariu Munteanu, Vasile Vidican, George Volceanov

Corector: Alexandru Hedeș

Prezentare grafică și DTP: Gelu Iordache

Autorii care doresc să trimită texte pentru rubrica „Teen Spirit”
sunt rugați să trimită textele culese cu diacritice, în format electronic la: redactia@revistaneuma.ro;

Revista NEUMA promovează diversitatea de opinii; responsabilitatea afirmațiilor cuprinse
în paginile sale aparține exclusiv autorilor articolelor; Revista NEUMA respectă grafia autorilor.
Revista își rezervă dreptul de a selecta materialele primite

55 POEZIE Mihaela Gudană	COLȚUL LUI YORICK Radu-Ilarion Munteanu <i>„Tovarășa”, fizica și mitologia</i>	75
56 EVENIMENT EDITORIAL Andrea H. Hedeș - <i>Transfigurare</i>	TRADUCERI George Volceanov <i>Traduceri, dicționare, redactori (buclucași)</i>	77
57 Horia Gârbea - <i>Drumul nestrăbătut</i>		
58 Irina Petraș - <i>Întoarcerea ficei risipitoare</i>		
CARTEA DE POEZIE 59 Ioan Holban <i>Stratul de ciocolată de pe „deasuprerealism”</i>	EDUCAȚIE Adrian Costache - <i>Școala vulnerabilă</i>	79
VOLUME NEUMA 61 Evelyne Maria Croitoru <i>Când albastra noapte naște poezie</i>	ECRAN LITERAR Alexandru Jurcan <i>Micuța Lili și Pescărușul</i>	80
62 Nicoleta Milea- <i>Criticul de plăcere</i>	ISTORII INSOLITE Radu Sergiu Ruba - <i>Cazul Cazotte</i>	81
63 Icu Crăciun- <i>Cum să visezi color</i>	TEATRU Dinu Grigorescu <i>Seduția teatrului românesc</i>	82
CARTEA DE POEZIE 64 Nicoleta Milea - <i>Măcinarea durerii de a fi</i>	CINEMATECA Raluca Faron - <i>Totul despre mama mea</i>	84
65 Constantin Cubleşan - <i>Rugăciune și slavă</i>		
66 Flavia Adam- <i>Metamorfoza prin cuvânt</i>	TEATRU Vlad Lungu <i>Haz teatral virual</i>	85
FOCUS NEUMA 67 Gela Enea <i>O drumeție prin interiorul ființei</i>	JURNAL TEATRAL Ion Cocora	87
68 Raluca Faraon <i>„Fluvii în rama ferestrelor”</i>		
CARTEA DE POEZIE 69 Monica Grosu - <i>Terapie cu ceai și poezie</i>	ROCK Dumitru Ungureanu <i>Profesorul de riffuri</i>	89
VOLUME NEUMA 70 Gela Enea <i>Poezia scrisă pe tastatura interioară</i>	CULINAR Florica Bud <i>Amintiri și pohte copilărești</i>	90
CARTEA DE POEZIE 71 Vasile Vidican - <i>Poezia exuberantă</i>	CONTRE-PIED Gelu Negrea <i>Hai România!</i>	91
ETNOLOGIE & CULINAR 72 Menuș Maximilian <i>Rețetele bunicii trecute prin filtrul nutriției</i>	VITRINA CU CĂRȚI	92

Mănăstirea Sinaia în vremea Regelui Carol I

Protos. Dr. MIHAIL HARBUZARU

În zilele de 24 și 25 iulie 1866, într-una dintre primele sale vizite prin țară, principele Carol I poposește la Mănăstirea Sinaia, însoțit de Dimitrie A. Sturdza, de doctorul Carol Davila și de maiorul Ștefan Fălcoianu. Starețul și călugării i-au primit cu clopote și cu un „Te Deum”, apoi i-au ospătat cu mămăliguță, păstrăv și pui fript¹.

Arhimandritul Nifon Popescu, stareț al Sfintei Mănăstiri Sinaia, notează în 1895 în monografia sa:

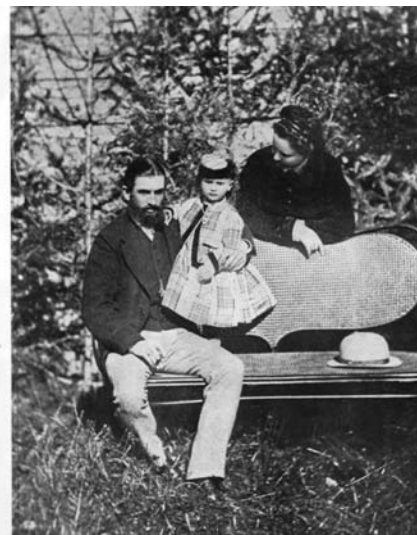
„În anul 1866 avu loc un eveniment important în viața sf. Monastirii Sinaia, care fu adevăratul autor și cel mai puternic creator al stării de lucruri de azi. Majestatea Sa Regele, pe atunci Domnitor tânăr și de curând sosit în România, veni aici ca să viziteze Monastirea și localitățile din prejur, cum vizitase și alte localități din țară, și fu atât de mult încântat de frumusețea locului, încât mai veni încă o dată în anul 1867 ca să-l mai revadă și să facă o vânatoare de fiare sălbatice în munții săi. Asemenea și în 1870, după ce se căsătorii în Noembrie 1869, veni împreună cu M.S. Regina și trase în chiliile monastirii.[...] Majestatețile lor văzură și admirară întreaga vale a Prahovei, precum și valea Sf. Ane și valea Peleşului și le plăcu atât de mult încât stătură aci mai multe zile și se hotărâră ca d-aci încolo să petreacă în toți anii mai toată vara în chiliile mănăstirii, la un loc cu părinții călugărași și să ducă o viață simplă și lipsită de pretențiuni, în mijlocul simplității naturei, până ce-și va alege și va construi acolo o căsuță modestă în care să ducă câteva luni pe an o viață patriarhală și lipsită de etichetă. Prima petrecere a M.M.L.L. la Sinaia în timpul verei avu loc în anul 1871”².

Principele Radu, în volumul său *Povestea Castelului Peleş*, din 2017, notează cu lux de amănunte venirile Regelui la Sinaia. Astfel, Carol I stă aici cinci zile în iunie 1867 și patru zile în august 1868, când a urcat pe munte. În mai 1869 revine la Sinaia însoțit de fratele său Leopold, tatăl Regelui Ferdinand. În vara lui 1870 a urcat din nou la mănăstire. În ziua de 2 august 1871 o aduce cu el la Sinaia pe Regina Elisabeta, precum și pe fetița lor, Principesa Maria. Familia princiară a participat la slujba de hram a mănăstirii, de sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, la 15 august. În acea perioadă au fost renovate chiliile mănăstirii³. Ei au fost găzduiți în corpul de chilii dinspre nord, unde-și aveau dormitoarele și camerele pentru sftetnicii apropiați și pentru musafiri. Această clădire avea un coridor de lemn care a fost înlocuit în 1951 cu unul de piatră⁴. În corpul de

sud, astăzi muzeu (primul muzeu mănăstiresc din România, organizat în 1895)⁵, aveau sufrageria, două saloane de primiri și bibliotecă⁶. Anterior, chiliile de pe partea de nord, construite în 1840, erau ocupate de stareț și preoți⁷.

Arhim. Ghenadie Enăceanu subliniază în 1881 că familia regală ocupă, pe lângă arhondaric (clădirea de pe latura de sud a incintei noi) și câteva chilii ale monahilor, de pe latura de nord:

„De la părinții monastirii kilile, mobilându-se cu cele necesare, trecu în posesiunea Maiestăților lor și suitelor respective, pentru timpul verei și după aceasta se reîntorcu pentru timpul iernii iarăși la vekii posesori ai kililor, adică la monachii monastirii. Această skimbare de domiciliu efectuându-se de câte-ori Maiestățile lor își strămută reședința de vară în Sinaea, localul reședinței regale mai presintă o particularitate, care trebuie să umple de bucurie pre Români și să pună în uimire pre streini. La ce Suverani ai lumii se tolerează ca în rându cu locuința Suveranilor, alături cu camera lor de dormitu, să locuiasce doi oameni din poporu, doi monachi? Sinaea ne presintă și această trăs-ăt-ură de simplitate regală, și părinții carii locuiescu între camerele ocupate de Maiestățile și suitele Lor, n-au fostu numai tolerați, dar ordonați kiar să nu-și părăsească locuințele...”⁸.

Al. Tzigara-Samurçaș, Castel Peleş, 1883-1933, București, 1933, p. 13.

¹ Mihai Haret, *Castelul Peleş, monografie istorică-geografică-turistică-pitorească-descriptivă*, București, Cartea Românească, 1924, pp. 8-9.

² Arhim. Nifon, *Monastirea Sinaia (1695-1895), Schiță istorică*, București, Tipografia Gutemberg, Joseph Göbl, 1895, pp. 58-59; Arhim. Serafim Georgescu, *Sfânta Mănăstire Sinaia, monografie*, Ploiești, Tipografia de Artă „Miricescu”, 1936, pp. 95-96. Serafim a reeditat monografia lui Nifon, actualizând ortografia, adăugând câteva poze și o mică anexă la final, cu diverse pisanii.

³ Principele Radu al României, *Povestea Castelului Peleş*, București, Curtea Veche Publishing, 2017, pp. 33-35.

⁴ *Dosar nr. 1 la data 1 Noembrie 1969*, Arhiva Mănăstirii Sinaia (AMS), f. 3.

⁵ Muzeul a fost reorganizat de multe ori în lunga sa existență. Descrieri ale sale găsim la: Pr. Drd. Ștefan Vlăduț Vasiliu, *Icoane vechi mai importante din muzeul Mănăstirii Sinaia*, în „Glasul Bisericii”, XXXII (1973), 11-12, pp. 1246-1258; Ierom. Drd. Irineu Pop, *Colecția de obiecte bisericești a Mănăstirii Sinaia*, în „Glasul Bisericii”, XLIII, nr. 7-9, iulie-septembrie, 1984, pp. 584-591; Ierom. Nectarie Măgureanu, *Mănăstirea Sinaia*, Athena, București, 2000, pp. 86-96; Protos. Mihail Harbuzaru, *Incinta nouă a Mănăstirii Sinaia*, în volumul „Sinaia, Armura de Cuvinte”, vol II, Amanda Edit, 2019, pp. 155-160.

⁶ Gh. Nistorescu, *Din Plaiul Prahovei la Sinaia, istorie și contemporaneitate*, f. I., Editura Arhimede, 1995, p. 43.

⁷ Al. Gh. Găleşescu, *Sinaia și împrejurimile*, București, Tipografia I.V. Socecu, 1903, p. 41.

⁸ Arhim. Ghenadie Enăceanu, *Sinaea – Istoria Santei Monastiri*, București, Tipografia Ștefan Mihăilescu, 1881, pp. 152-153.

Chiliile din aripa nordică unde locuia familia regală erau foarte simple, sărac mobilate, vărute în alb, fără uși între ele, înșirate de-a lungul unei prispe înguste din fața lor. Dar aceste chiliile modeste și curate o încântă pe Principesa. Simțindu-se fericiți aici la mănăstire, ei primesc și invitați, cu care servesc masa pe terasa descoperită a arhondaricului⁹.

Printre cei găzduiți în arhondaricul mănăstirii se numără toți miniștrii guvernelor din anii 1871-1882, întrucât aceștia veneau de la București pentru chestiunile curente de stat. Este vorba de guvernele Lascăr Catargiu 2, Ion Emanoil Florescu 1, Emanoil Costache Epureanu 2, Ion C. Brătianu 1, 2 și 3, Dimitrie C. Brătianu, Ioan C. Brătianu 4¹⁰.

Mănăstirea Sinaia a fost locul de emitere a unor documente importante legate de pregătirea și desfășurarea Războiului pentru Independență, cum ar fi „*Decretul pentru concentrarea rezerviștilor în vederea manevrelor de toamnă (8 septembrie 1875)*”¹¹. Prin alt ordin, din 1 octombrie 1876, se fixa ordinea de bătaie pentru diviziile 1 și 3 române¹². Demobilizarea armatei române s-a făcut tot de la Mănăstirea Sinaia, prin actul de la 29 iulie 1878 (ultimul act al Războiului de Independență)¹³.

La 19 august 1871¹⁴ a sosit mama Principesei Elisabeta, Marie, Principesa de Wied, care a stat la mănăstire până la 1 septembrie 1871. Din acea perioadă de început a vieții cuplului princiar datează o serie de portrete în creion pe care Elisabeta le-a făcut pe zidul vărut al sufrageriei din casa de oaspeți, atunci când petreceau seara în compania unor musafiri, la masă ori la cafea¹⁵. Doi pereți sunt acoperiți cu portrete în care sunt reprezentați Regele, oaspeți ai familiei domnitoare, personaje din administrația țării, oameni de cultură, militari și doamnele de onoare ale viitoare regine. Suveranii petrec luna septembrie 1871 la Sinaia, apoi revin pe 27 mai 1872 cu o suită de șaizeci de persoane, întâmpinând mari greutăți cu cazarea. Aici a fost găzduit arhitectul vienez prof. Wilhelm von Doderer, în 22 august 1872, primul arhitect al Peleşului. A venit și pictorul american Healy, cel care avea să realizeze ulterior la Roma portretul în ulei al Reginei Elisabeta¹⁶. În septembrie Principesa a mai petrecut câteva săptămâni la Sinaia, apoi cei doi revin pe 6 octombrie¹⁷. Pe 16 august 1873 cuplul princiar vine la Sinaia, iar luna septembrie îi prinde tot acolo. Locuința celor doi se extinde cu o verandă. Atunci devine Carol I proprietar al terenului pe care se va construi Castelul Peleş¹⁸.

Atmosfera de veselie din chiliile mănăstirii a fost întreruptă de moartea copilei lor iubite, în Joia Mare a anului 1874, 28 martie, în București. Regina a rămas marcată întreaga viață de această tragedie, iar mănăstirea a fost pentru ei mereu legată de amintirea scumpei lor Itty. În 1874 suveranii stau la Sinaia între 15 iunie până în 2 iulie. Camera în care locuise mica principesă a fost dată Principelui Leopold, fratele lui Carol, iar ei inspectează zilnic locul construirii castelului, văzută ca un legământ față de copilul lor. Poetul Vasile Alecsandri îi vizitează la mănăstire, devenind un apropiat al familiei și o prezență constantă la Palatul Peleş. În 2 octombrie 1874 Carol I revine la Sinaia, iar Elisabeta stă aici două săptămâni¹⁹. Pe 8 iulie 1875 cei doi se întorc la Sinaia, iar în ziua de 10 august este pusă piatra de temelie a Castelului Peleş. După trei luni de ședere, la 28 octombrie, cuplul princiar părăsește Sinaia. Regele revine abia în 25 iulie 1879, după Războiul de Independență, și-l primește la mănăstire pe Ducele Albrecht Al Austriei, oferind un dîneu pentru 25 de persoane. La 31 august 1879 Carol I încheie șederea la Sinaia. Pe 4 iunie 1880, însoțit de Wilhelm de Wied, fratele Elisabetei, cuplul princiar pleacă la Sinaia. Principele începe să programeze primiri oficiale în localitatea de curând încheagată, locuința lor de la mănăstire nefiind potrivită pentru astfel de întâlniri. Se organizează seri muzicale și de teatru, până în 20 iulie. După proclamarea regatului, pe 14 martie 1881, Carol I și Elisabeta merg la Peleş pe 28 aprilie. Acolo stau pe toată durata zilei la pavilionul de vânătoare, iar seara se întorc la mănăstire²⁰. După încoronare, 10 mai 1881, viitorul Rege Ferdinand calcă pentru prima oară în Sinaia împreună cu toată familia regală, în 1 iunie, pe când avea 15 ani. Miercuri, 2 septembrie 1881, sosește la Sinaia mama Regelui Carol I. Suveranul notează în jurnal că deja erau mutați în Pavilionul de vânătoare²¹.

Între anii 1882-1884, în Paraclisul Mănăstirii a funcționat prima școală din Sinaia²², înființată de Regina Elisabeta, iar primele două învățătoare au fost domnișoare de onoare ale acesteia²³. Se pare că una dintre învățătoare a fost Smaranda Gheorghiu (Maica Smara)²⁴.

Elena Peticari Davila, în memoriile sale, amintește că a fost invitată de Regina Elisabeta să facă parte dintre domnișoarele de onoare ce o însoțeau. A fost cazată în încăperile din aripa dreaptă a Mănăstirii Sinaia. Regele și Regina stăteau în aripa stângă și tot aici își aveau dormitoarele camerierșii lor. Cabinetul de lucru al Regelui se afla la extremitatea acestor încăperi și, în acel an 1882, comunica direct cu salonul și sufrageria, construite în acest scop în

⁹Gh. Nistorescu, op. cit., p. 35.

¹⁰http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Index:Guvernele_Rom%C3%A2niei, accesat la data de 08.06.2018.

¹¹Dan Berindei, Leonida Loghin, Gheorghe Stoean, Războiul de Independență națională 1877-1878. Documente militare, Edit. Militară, București, 1971, p. 3, apud Dinu Radu, Mănăstirea Sinaia – Locul de emitere a unor acte importante ale Războiului de Independență, în „Muzeul Național”, IV, 1978, p. 293. Mulțumesc domnului Mădălin Cristian Foça pentru semnarea acestui articol.

¹²Ibidem, p. 19.

¹³Ibidem, p. 636.

¹⁴Notes sur la vie du Roi Charles de Roumanie - par un témoin oculaire, Bucarest, Imprimerie de l' Indépendance Roumanie, 1894, tomul I, pp. 97-98, apud Principele Radu, op. cit., p. 35.

¹⁵A., „Castelul Peleş”, în Realitatea Ilustrată, anul VII, nr. 347, 21 septembrie 1933, p. 2, apud Principele Radu, op. cit., p. 35.

¹⁶Ibidem, p. 35.

¹⁷Notes sur la vie du Roi Charles... , tomul II, p. 138, apud Principele Radu, op. cit., p. 36.

¹⁸Ibidem, p. 36.

¹⁹Notes sur la vie du Roi Charles... , tomul III, pp. 190, 199-200, apud Principele Radu, op. cit., pp. 90-91.

²⁰Notes sur la vie du Roi Charles... , tomul II, p. 232, tomul IV, p. 125, 171, apud Principele Radu, op. cit., pp. 91-92.

²¹Carol I al României, Jurnal, Editura Polirom, Iași, volumul I, 2007, pp. 75, 92, apud Principele Radu, op. cit., pp. 96-100.

²²Ierom. Mihail Harbuzaru, Școala Mănăstirii Sinaia din secolul al XVI-lea până astăzi, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa”, vol. 56 (2011), nr. 2, Cluj-Napoca, pp. 99-109; Eugen Grivescu, Mihail Harbuzaru, Simona Tudor, Mihaela Doinaru, Școala Mănăstirii Sinaia Sinaia în secolele XVI-XIX, în „File din istoria învățământului sînaian”, Sinaia, AmandaEdit, 2012, pp. 7-28. Radu Ghica Moise spune că 1882 este anul în care ministrul Instrucțiunii, V.A. Urechea, a dispus finanțarea a două posturi de învățător în Sinaia, după ce a văzut copii învățând într-o chilie, cu călugărul Nifon, vezi Radu Ghica Moise, Sinaia: Perla Carpaților: Geografie, istorie, turism, București, Editura Fundației „România de mâine”, 1998, p. 63.

²³Gheorghe Nistorescu, op. cit., p. 49.

²⁴Ierom. Nectarie Măgureanu, op. cit., p. 46.

spatele altarului, dărmate mai târziu²⁵. Ea amintește că în camerele din aripa dreaptă au fost găzduiți Principeasa Josefina de Hohenzollern, mama Regelui, Ducele Adolf de Nassau, unchiul Regelui, apoi fiul acestuia, Principele Wilhelm și Principele de Wied, fratele Reginei²⁶. Regele mergea zilnic la șantierul de la Peleş iar Regina la plimbare prin pădure. Doamnele care veneau în vizită erau îmbrăcate în portul național, pentru a-i aduce astfel un omagiu Reginei, care spunea că astfel se potrivesc mai bine cu simplitatea cadrului Mănăstirii²⁷. Castelul Peleş a fost inaugurat la 7 octombrie 1883²⁸.

Inaugurarea Castelului s-a făcut printr-un serviciu divin, în biserica mare a mănăstirii, în prezența Mitropolitului Primat și a numeroși înalți demnitari români și străini. După sfințirea apei și un Te-Deum, adunarea s-a îndreptat spre intrarea castelului, unde Regele a primit cheia acestuia, de la Martin Stöhr, maestrul și executorul operei (director al lucrărilor de construcție și amenajare)²⁹.

Stareții erau arhimandriți mitrofori și exarhi, iar familia regală participa deseori la slujbe. Aici se țineau Te-Deum-urile legate de diferite aniversări ale familiei regale. Numeroase personalități au trecut pragul mănăstirii, în special regii Carol I, Ferdinand, Carol al II-lea, Mihai I împreună cu reginele lor, care au influențat mult bunul mers al vieții mănăstirii Sinaia. Regina Maria, pe când era încă Principeasă, s-a implicat în decorarea bisericii mari, asemănările dintre interiorul acesteia și cel al palatului Peleşor fiind ușor de remarcat, atât în pictură cât și în mobilier³⁰.

Nifon Popescu a condus Societatea Carpatină Sinaia (1893)³¹, pe care a înființat-o împreună cu Take Ionescu, V.A. Urechea, cu scriitoarea Bucura Dumbravă și cu ing. Iosif Sângeorghean. Această Societate a amenajat poteci montane prin Bucegi, a amenajat cabane și pavilioane de adăpost³².

În 1884 Starețul Nifon a primit din partea reginei o frumoasă cruce din argint masiv, în greutate de 14 kg, având o înălțime de 70 de centimetri și așezată pe un pedestal de abanos. Această cruce a fost trimisă de principesa de Wied, mama reginei, pentru mănăstirea Sinaia. Înscripțiunile de pe cruce amintesc data căsătoriei Majestăților Lor, nunta de argint, precum și data nașterii și a morții micii principese Maria a României. Se află și astăzi în Sfântul Altar.

Stareții Nifon și Dionisie au participat la botezul Altețelor Regale Principii Carol (17 octombrie 1893), Elisabeta (17 octombrie 1894) și Nicolae (3 octombrie 1903) la Castelul Peleş³³. Certificatele de botez au fost eliberate de Mănăstirea Sinaia³⁴. Tot mănăstirea a

eliberat un certificat cu ocazia intrării Principelui Carol (viitorul Rege Carol al II-lea) în oștirea română, cu gradul de Sub-Locotenent, la 3 octombrie 1909, la 16 ani³⁵.

Totuși venirea la Sinaia a familiei regale a avut și consecințe neplăcute asupra mănăstirii. În 8 februarie 1872 Regele a promulgat Legea votată de Senat, prin care era autorizată Eforia Spitalelor Civile³⁶ să vândă porțiuni de pământ din proprietatea Vatra Mănăstirii Sinaia (muntele Furnica), cedându-le acelor care ar dori să-și ridice case. Nu a existat o localitate sau o moșie specială cu numele Sinaia, ci tot ce se află astăzi sub această denumire nu sunt decât parcelări de terenuri din Vatra Mănăstirii³⁷.

În 1873 erau 37 de monahi care primeau un ajutor financiar de la Eforie, dar pe 15 iunie 1874 Eforia³⁸ a interzis mănăstirii să mai primească vreun călugăr³⁹. Plecările în Athos și la alte mănăstiri mai spre câmpie au dus curând la scăderea numărului viețuitorilor la doar 20 și chiar mai puțin⁴⁰. De asemenea, cele cinci case dinspre munte, întotdeauna locuite de monahi, cum erau casa de lângă fântână a monahului Calinic sau casa răposatului ieromonah Diadoh⁴¹, au fost dărmate în 1893 din cauza vechimii și a faptului că Eforia permitea mănăstirii să folosească doar cele două incinte⁴², iar incinta nouă era de fapt ocupată vara de augustii oaspeți... De aceea în 1892 starețul cerea Eforiei să construiască un etaj în cetatea veche, partea de sud, pentru personalul care trăiește în cele cinci case care urmau să fie dărmate⁴³.

Familia regală a lăsat o însemnare în *Cartea de Aur* a mănăstirii, vol I, astăzi expusă în muzeul pe care-l vizitau des cu musafirii lor, amintind de minunatele veri petrecute aici: „*Dulcele sunet al toacei și al clopotelor monastirei m-au urmat până la Castel cu duioasa amintire a zilelor petrecute în liniște și adăpost, lângă oameni sfinți! Elisaveta, Castelul Peleş, 20 oct/2 nov 1906. Carol!*”. Alte obiecte de mare valoare din muzeu sunt trei icoane pictate de Pârvu Mutu (Sf. Pafnutie), Biblia de la București (1688), un potir dăruit de Regele Carol I cu prilejul logodnei Principelui Moștenitor Ferdinand, o dveră lucrată de Regina Elisabeta și de doamnele sale de onoare (cu numele lor brodate pe verso), o icoană brodată a sfintei Elisabeta, lucrată tot de Regină, broderii liturgice lucrate de Anna Roth, brodeza favorită a aceleiași Regine.

În anul 1873 Eforia a autorizat construirea unei galerii acoperită cu lemn care să servească pentru comunicarea dintre cele două case care încadrează biserica mare, în sumă de 2912 lei (probabil pentru a proteja de ploaie familia regală, care trecea de la dormi-

²⁵ Dan Pintilie, Elena Petricari Davila-Din viața Suveranilor la Mănăstirea Sinaia în 1882, în „Argesis”, nr. 10, 2001, p. 301. Mulțumesc domnului Mădălin Cristian Focșa pentru semnarea acestui articol.

²⁶ Ibidem, p. 302.

²⁷ Ibidem, p. 303.

²⁸ Carol I al României, Jurnal..., pp. 75, 92, apud Principele Radu, op. cit., pp. 96-100.

²⁹ Mihai Haret, Sinaia, Castelul Peleş, în „Cele Trei Crișuri- Anale culturale”, anul XII, Oradea, Iulie-August, nr. 7-8, 1931, p. 87.

³⁰ Ierom. Mihail Harbuzaru, Manuscrisele psaltice de la Mănăstirea Sinaia (teză de doctorat), Cuvântul Vieții, București, 2012, p. 33.

³¹ Radu Ghica Moise, op. cit., p. 63.

³² Adrian Ciorbă, Mariana Frățilă, 100 de pași în timp. Un altfel de ghid despre Valea Prahovei și Parcul Național Bucegi, Brașov, 2015, pp. 190-191.

³³ Dosar 143/182 din anii 1920-1921, AMS, f. 209.

³⁴ Ibidem, f. 210.

³⁵ Ibidem, f. 215.

³⁶ Eforia Spitalelor Civile patrona averile Mănăstirii Sinaia (și ale altor mănăstiri, în urma secularizării averilor mănăstirești) iar cu ele întreținea spitalele bucureștene Colțea, Pantelimon și Filantropia. Era sub autoritatea Camerei Deputaților (https://en.wikipedia.org/wiki/Eforia_Spitalelor_Civile, accesat la data de 17 august 2020).

³⁷ Al. G. Găleşescu, Sinaia, 15 august 1695-1895, București, Tipografia G. A. Lăzăreanu, str. Episcopiei, 3, 1895, pp. 127-128.

³⁸ Dosar de corespondență nr. 36 al Mănăstirii Sinaia cu diverse autorități pe anul 1873, AMS, f. 13.

³⁹ Dosar de corespondență nr. 44 al Mănăstirii Sinaia cu diverse autorități pe anul 1874, AMS, f. 20.

⁴⁰ Dosar de cheltuieli și state de plată a Mănăstirii Sinaia, anii 1895-1904, f. 7v, AMS, passim.

⁴¹ Dosar de corespondență a Mănăstirii Sinaia cu diverse autorități pe anul 1882, AMS, f. 20-20v.

⁴² Dosar de corespondență a Mănăstirii Sinaia cu diverse autorități pe anul 1893, AMS, f. 172.

⁴³ Dosar de corespondență a Mănăstirii Sinaia cu diverse autorități pe anul 1892, AMS, f. 68.

toare la saloane și sufragerie). Lemnul utilizat a fost cel din pădurile mănăstirii. Lucrarea s-a efectuat sub îndrumarea arhitectului Eforiei⁴⁴ și a fost finalizată în noiembrie, cu 2796 lei, fiind acoperită cu șindrilă⁴⁵. Zidul de sub galerie a fost probabil realizat în anii anteriori, devizul lucrării din 1873 nu amintește de lucrări în piatră. Din acest cerdac se cobora prin partea de mijloc în poienița dinspre est a bisericii mari, unde se găsește și acum o fântână arteziană din vremea aceea, astăzi dezafectată⁴⁶. O fotografie din 1910 cu familia regală arată că ieșirea spre parc a fost modificată, acum fiind două scări laterale, drepte⁴⁷. Cerdacul de lemn și ieșirea spre parc au fost înlocuite cu un zid, probabil după 1948, când poiana a fost confiscată de statul comunist.

Comuna Sinaia a luat ființă la 1 decembrie 1874, iar la 9 mai 1880 a fost ridicată la rangul de comună urbană⁴⁸, păstrând numele mănăstirii în jurul căreia s-a format, pe pământul lăsat de spătarul Mihai Cantacuzino ctitoriei sale⁴⁹.

Din 1886 a funcționat la mănăstire o instalație meteorologică, de care amintea starețul Serafim în 1936 că încă funcționa⁵⁰.

Pentru că mănăstirea deservea și nevoile religioase ale sătenilor, aici se săvârșeau și nunți iar tinerii căsătoriți poposeau pentru felicitări și o mică tratație pe prispă, apoi coborau în micul parc împreună cu alaiul de invitați pentru fotografii. Tot aici guvernantele plimbau copiii, ele numind zona *Klosterwiese* (Poiana mănăstirii). Academicianul Constantin Bălăceanu-Stolnici își aduce aminte cu bucurie de mica poiană a copilăriei sale, înconjurată de brazi, situată în spatele mănăstirii, care pe vremea aceea era frumos amenajată, cu bazin circular și o intrare mică în incinta mănăstirii, la care se ajungea printr-o scărișoară. Acolo copiii se jucau aproape zilnic, făceau picnicuri, luau gustarea de la ora cinci⁵¹...

După mutarea familiei regale la Peleş, casa de oaspeți a mănăstirii a continuat să funcționeze până astăzi, dar în mai puține camere, pentru că treptat biblioteca mănăstirii s-a transformat în muzeul care a ocupat camerele centrale. La mănăstire erau cazate în continuare fețele bisericesti care se înfățișau înaintea Regelui⁵².

Pe vremea starețului Nifon Popescu, în 1891⁵³, pe latura sudică a incintei noi a fost adăugată clopotnița, având 15 m înălțime și baza cu laturile de 6 m, unde a fost instalat în 1883 clopotul de 1700 kg, adus de la o altă ctitorie cantacuzină, mănăstirea Colțea din

București, mai exact din celebrul ei turn, un simbol al vechiului oraș. Numai limba clopotului are 70 de kg. Rămas spart și fără întreținere a fost returnat pentru Mănăstirea Sinaia. Inscricția de pe el menționează că a fost turnat în 1715 la Viena, a fost restaurat în 1893 și returnat în 1914.

Exteriorul clopotniței este prevăzut cu frumoase coloane și diferite ornamentații vegetal-florale, în stilul brâncovenesc, de primul sculptor modern român, Ion Georgescu. Un brâu de torsadă înconjoară cele patru laturi iar deasupra lui sunt 16 icoane din mozaic pe fond de aur, în stil venețian, de Nicolo Candiani⁵⁴, a Mântuitorului, a Maicii Domnului, încadrați de Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil (pe partea dinspre nord, spre mănăstire), iar pe celelalte trei laturi sunt câte patru icoane ale celor 12 Apostoli.

În 1892 starețul cere Eforiei aprobare să construiască o scară de lemn pentru clopotniță și să fie instalate clopote, căci clopotnița bisericii vechi este crăpată și nu mai poate fi mult folosită⁵⁵.

Arhimandritul Nifon primea numeroase cărți donate de cei care veneau la Sinaia în vizită la familia regală. Și Regele Carol I dona deseori cărți, tablouri și medalii comemorative⁵⁶. Astfel, Nifon a organizat treptat muzeul, inaugurat în 1895 cu sprijinul Eforiei, care trimitea și ea regulat cărți vechi bibliotecii⁵⁷, unele aduse de la schiturile prahovene în care mai viețuia doar câte un ieromonah

Mănăstirea în 1903, vedere dintre est, cu zidul din 1895 și cerdacul de lemn (Arhiva Mănăstirii Sinaia).

⁴⁴Dosar de corespondență nr. 36 al Mănăstirii Sinaia cu diverse autorități pe anul 1873, AMS, f. 70.

⁴⁵Ibidem, f. 164.

⁴⁶Nectarie Măgureanu, op. cit., p. 121.

⁴⁷Ion Bulei, Ioan Scurtu, Narcis Dorin Ion, Ferdinand I, Regele întregitor de țară, Muzeul Național Peleş, Sinaia, 2017, p. 130.

⁴⁸Ierom. Nectarie Măgureanu, op. cit., p. 15.

⁴⁹Ioan G. Babeș, Din Plaiul Peleşului, Schițe geografice, istorice și economice, Editura autorului, București, Lito-Tipografia Carol Göbl, 16, Strada Doamnei, 1893, pp. 121-122. Pentru începuturile Mănăstirii Sinaia, un articol foarte bun este cel al prof. diac. Gheorghe I. Moiescu, Mănăstirea Sinaia, în Biserica Ortodoxă Română, LXXII (1954), 2-3, pp. 313-322. El a fost îndrumătorul de doctorat al Părintelui Dimitrie Bădiceanu, care în 1949 și-a susținut teza de doctorat „Mănăstirea Sinaia” la Institutul Teologic Universitar din București. Teză care nu e de găsit... Este citată de Pr. Vasiliu și de Părintele Ghe. Moiescu în articolele lor despre Mănăstirea Sinaia. Și Nicolae Iorga a scris despre Mănăstirea Sinaia, în volumul Țara Românilor, I. România, 1. Județul Prahova, Văleni de Munte, Tipografia Neamul Românesc, 1910, pp. 67-81. Istoricul Constantin Bușe a scris broșura Mănăstirea Sinaia, Editura Meridiane, București, 1967. Mai recent au publicat despre Sinaia și despre mănăstire: Adrian Ciorbă, Mariana Frățilă, op. cit.; Dan Manea, Sinaia: Orașul elitelor: Arhitectură și istorie, București, 2016; Alina Stoiculescu, Robert Stoiculescu, Emanuel Bădescu, Sinaia în vremea regilor, București, Art Historia, 2017 (cu multe poze vechi ale mănăstirii).

⁵⁰Arhim. Serafim Georgescu, op. cit., p. 106.

⁵¹Constantin Bălăceanu-Stolnici, Amintiri... Vacanțele mele în vremurile bune de altădată, București, Editura Oscar Print, 2017, pp. 53-54.

⁵²Ierom. Mihail Harbuzaru, Manuscrisele psaltice..., p. 35. De exemplu, Episcopul Partenie al Dunării de Jos cere găzduire la mănăstire pentru duminică 21 iunie 1898, când intră în audiență la Rege, v. Dosar de corespondență a Mănăstirii Sinaia cu diverse autorități pe anul 1898, AMS, f. 119.

⁵³Al. Gh. Găleşescu spune despre clopotniță că a fost ridicată în 1891, vezi Sinaia..., p. 41, iar Nectarie Măgureanu și după el și alții dau anul 1892.

⁵⁴Semnează în partea de jos a icoanei Mântuitorului, în clopotniță, alături de sculptorul Ion Georgescu.

⁵⁵Dosar de corespondență a Mănăstirii Sinaia cu diverse autorități pe anul 1892, f. 68, 213.

⁵⁶Dosar de corespondență a Mănăstirii Sinaia cu diverse autorități pe anul 1898, AMS, f. 243, 254 (Catalog cu medalii comemorative, tablourile și cărțile donate de Regele Carol I muzeului și bibliotecii Mănăstirii Sinaia până în 1898).

⁵⁷Cum este Evanghelia de la Moscova din 1689, dăruită de Efori. În 1892 Eforia a trimis 10 cărți bisericesti grecești vechi pentru muzeu (Dosar de corespondență a Mănăstirii Sinaia cu diverse autorități pe anul 1892, AMS, f. 159). Muzeul era deja înființat în acel an, dar într-o formă mai redusă, nu ocupa tot spațiul pe care îl are astăzi. În 1893 Eforia a mai trimis 11 cărți vechi grecești (Dosar de corespondență a Mănăstirii Sinaia cu diverse autorități pe anul 1893, AMS, f. 14), apoi o Evanghelie grecească veche (Ibidem, f. 151). Date despre cărțile slavone poate erau în dosarele din Arhiva Mănăstirii, dar aceasta din nefericire se păstrează fragmentar, începând cu 1868.

îngrijitor. Printre cei mai importanți donatori pentru biblioteca noastră se numără P.S. Dositei Botoșăneanul, care a dăruit în 1897 mănăstirii 250 de tipărituri⁵⁸, precum și Arhimandritul Teofilact Dinu care a decedat în 1901 la Mănăstirea Ghighiu (pe atunci de călugări) și și-a donat biblioteca Mănăstirii Sinaia⁵⁹.

În 1898 Starețul Nifon solicită Eforiei permisiunea de a utiliza salonul cel mare de recepție, lângă bibliotecă, pentru a păstra obiectele cele mai valoroase⁶⁰. Cele două camere de lângă clopotniță au devenit birou al Serviciului de Arhitectură a Eforiei, pentru șantierul de refacere a Bisericii „Sf. Treime”⁶¹.

Construirea căii ferate, pe care a sosit primul tren în gara din Sinaia în ziua de 23 iunie 1879, inaugurează perioada „trenurilor de plăcere”, care aduceau populația capitalei în plimbare la munte, transformând Sinaia în centrul de odihnă, turism și agrement al protipendadei României⁶². Muzeul era al Eforiei, conținând piese de la mănăstirile din subordinea acesteia și a devenit al mănăstirii după desființarea ei (1948). A fost înființat mai mult pentru ambasadorii care veneau la Rege, pentru ca ei să intre în contact cu valorile trecutului românesc, cu tradiția noastră, cu arta românească veche.

În 1889 și-a scris Protosinghelul Doroftei Bertescu, primul cronicar al Mănăstirii Sinaia, viețuitor aici din 1826, manuscrisul *Pentru începuturile zidirii Mănăstirii Sinaia*⁶³, care a fost publicat de Găleşescu sub numele *Tradiție de știință*, în cartea sa *Sinaia, 15 August, 1695-1895*⁶⁴.

Al. Gh. Găleşescu, Șeful Serviciului Spitalelor Eforiei Civile din București, notează în 1903 în cartea sa *Sinaia și împrejurimile*, că în anul 1891 a fost restaurată casa din partea de sud a bisericii mari și că aceasta adăpostește Biroul Eforiei, iar în celelalte camere se află Muzeul și Biblioteca Mănăstirii. Tot el amintește de galeria deschisă a acelei case, de unde se poate admira „pozițiunea așa de frumoasă a întregului oraș Sinaia”, în timp ce casele dinspre nord au „o vedere încântătoare spre Peleş și Bucegi”⁶⁵. În 1903 biblioteca avea 2500 de volume, din care multe importante și rare, fiind datate începând cu 1648⁶⁶. Muzeul conținea, după mărturia lui Găleşescu, peste 600 obiecte de valoare, printre care și o colecție de săbii și arme vechi, 100 de medalii, o colecție de monede vechi, o alta de pietre de chihlimbar, agate și altele, precum și diferite minerale, piatră de pe Muntele Sinai, cristale din Marea Roșie, cochilii și cranii pietrificate,

stalactite și stalagmite. Mai multe fotografii au fost dăruite de Regele Carol I, iar două sunt reproduceri după steagul și icoana lui Ștefan cel Mare, aflate la Sfântul Munte Athos. Lângă muzeu și bibliotecă se află fosta sufragerie pe pereții căreia Regina Elisabeta a desenat chipurile bărbaților de stat și ale altor persoane importante din acea epocă. Desenele erau protejate în 1903 de două mari geamuri încadrate în lemn⁶⁷. În perioada interbelică această cameră se vizita⁶⁸. A fost închisă imediat după venirea comuniștilor la putere.

În pregătire pentru bicentenarul mănăstirii (1695-1895), pictura celor două biserici a fost spălată iar chiliile retencuite și parchetate⁶⁹. Programul acelei serbări a fost publicat, împreună cu un mic istoric al mănăstirii, de D. Stăncescu, în *Schiță istorică a Mănăstirii Sinaia*, București, Tipografia Gutenberg, 1895⁷⁰.

În 1896 a devenit parohie metocul de la Câmpina, Slobozia⁷¹, care avusese această funcțiune aproape 200 de ani. Schitul Lespezi a continuat să țină de mănăstire, până a devenit parohie, în 1931⁷².

La 9 ianuarie 1898 Starețul Nifon cere Eforiei restaurarea Bisericii „Sf. Treime”, căci „ține locul unei catedrale pe tot timpul verii”. „În anii trecuți Eforia a recunoscut pe deplin necesitatea acestei restaurări și a dispus facerea planurilor și a devizului general, pe temeiul cărora s-a făcut apoi prima publicație pentru facerea licitațiilor numitelor reparații, amânate apoi din cauze pe care nu le cunosc”, zice Arhim. Nifon Popescu⁷³. „Prin turlile numitei biserici, cari sunt de lemn câptușite pe dinafară cu tablă de tinichea, străbate ploaia prin mai multe locuri iar ferestrele lor sunt cu desăvârșire putrede. Adeseori când sunt furtuni cu ploaie apa curge pe pereții bisericii lăsând dungii pe pictură”. Starețul continuă zicând de curent, de umezeală, de igrasia produsă de pietrele cu care este pardosită biserica, iar „sfeșnicile, tâmpla și strănile actuale sunt de un stil care se mai găsește astăzi numai pe la unile biserici de țară”⁷⁴.

Pe 27 aprilie 1898 starețul cere aprobarea mitropoliei să evacueze biserica mare pentru reparații⁷⁵ iar pe 29 aceeași lună primește aprobarea⁷⁶. Eforia a aprobat ca obiectele din biserica mare să fie date parohiei Sinaia, înființată în 1910, dar care avea deja un preot de mir trimis din 1903. Este vorba de tâmpla veche, strane, tronuri domnești, analoage, policandru vechi și altele⁷⁷. Un tron domnesc a ajuns la Schitul Brebu⁷⁸.

⁵⁸ Arhim. Nifon Popescu, *Schiță bibliografică a P.S. Arhieru Dositei Botoșănean (Periețeanu)*, București, Tipografia Cărților Bisericești, 1899, p. 15.

⁵⁹ Dosar de cheltuieli și state de plată a Mănăstirii Sinaia, anii 1895-1904, AMS, f. 194v.

⁶⁰ Dosar de corespondență a Mănăstirii Sinaia cu diferite autorități pe anul 1898, AMS, f. 274.

⁶¹ Ibidem, f. 89.

⁶² Gh. Nistorescu, op. cit., p. 39.

⁶³ Ms. nr. 14, de negăsit în Biblioteca Mănăstirii.

⁶⁴ Al. G. Găleşescu, *Sinaia, 15 August...*, pp. 11-33.

⁶⁵ Idem, *Sinaia și împrejurimile...*, p. 41-42.

⁶⁶ Articole despre ceea ce conține biblioteca: Protos. Mihail Harbuzaru, *Tipăriturile slavone din Biblioteca Mănăstirii Sinaia*, în „Studii Bizantine”, București, 2018; Idem, *Tipăriturile și manuscrisele grecești din Biblioteca Sfintei Mănăstiri Sinaia*, în „Studii Bizantine”, București, 2019; Idem, *Însemnări din cărțile Mănăstirii Sinaia*, în volumul „Sinaia, Armura de Cuvinte, vol. I, Amanda Edit, 2019, pp. 295-296. Se lucrează acum la un studiu despre tipăriturile românești din aceeași bibliotecă, după care cele trei studii vor fi unite într-un volum, *Catalogul Tipăriturilor din Biblioteca Mănăstirii Sinaia* (doar cele până la 1830 deocamdată).

⁶⁷ Ibidem, p. 43.

⁶⁸ http://adevarul.ro/locale/ploiesti/cum-ajuns-sinaia-simbolul-luxului-absolute-romania-inceputului-secol-xx-amintirilecalatoare-irlandeze-1_57d9477b5ab6550cb8a7b84d/index.html, accesat la data de 01 august 2020.

⁶⁹ Nectarie Măgureanu, op. cit., p. 121.

⁷⁰ Are 8 pagini, cu tot cu poze, și este inspirată după monografiile Arhim. Ghenadie Enăceanu și a Arhim. Nifon, după cum și spune în introducere.

⁷¹ <http://www.parohiasfnicolae.ro/istoria-locului>, accesat în data de 14 august 2020.

⁷² Dosar 156/214 pe anul 1932, f. 10.

⁷³ Dosar de corespondență a Mănăstirii Sinaia cu diverse autorități pe anul 1898, AMS, f. 6-6v.

⁷⁴ Ibidem, f. 6-6v.

⁷⁵ Ibidem, f. 69.

⁷⁶ Ibidem, f. 73.

⁷⁷ Dosar de corespondență a Mănăstirii Sinaia cu diverse autorități pe anul 1904, AMS, f. 108. Eforia a dispus ca aceste obiecte să fie păstrate în depozitul mănăstirii până ce parohia își face biserică, Ibidem, f. 179 (ceea ce s-a reușit abia între anii 1933-1939).

⁷⁸ Ibidem, p. 131.

Între anii 1898-1903 au avut loc lucrările de dărâmare a bisericii de la 1846 și de ridicare a celei noi. Arhitecții George Mandrea și Jean Pompilian au realizat o sinteză a stilurilor specifice diferitelor provincii românești. Biserica este o construcție în plan triconc, având 30 m lungime, 15 m lățime și peste 25 m înălțime⁷⁹.

Pisania bisericii, de deasupra intrării în pronaos:

„Această sfântă biserică cu hramul Sfânta Treime întemeiată în anul mântuirii MDCCCXLIII s-a reclădit și împodobit prin muncă stăruitoare a mai multor ani, deschizându-se credincioșilor spre rugăciuni în XXVI Mai MCMIII al treizecilea și șapte al Domniei lui Carol I-ii, întru pomenirea întâiului Rege al României și a Reginei Elisabeta, a princepelui Moștenitor Ferdinand și a Princesei Maria, a Prințelului Carol și a Prințeselor Elisabeta și Maria, fiind Mitropolit Primat Iosif Gheorghian, Stareț fiind mănăstirei a Sinaei Arhimandrit Nifon. Președinte al consiliului de miniștri Dimitrie Sturdza. Efori ai Spitalelor Civile Alex. Scar. Ghica, Dr. C. Cantacuzino, general D-r. Andrei Fotino”.

Se afirmă clar în pisanie că biserica a fost reclădită. De altfel, la sfințirea bisericii, în mai 1903, Regele amintea de „vechea biserică, acum dărâmată” și de faptul că „Eforia a hotărât să se reclădească biserica cea mare pe vechile ei temelii”⁸⁰. Și Găleşescu spune în 1903 că biserica a fost reconstruită⁸¹.

S-a adăugat un pridvor deschis la intrare și au fost decorate abundant fațadele. Turla centrală este octogonală și este așezată pe o bază pătrată deasupra naosului, pe opt arcuri mici și patru arcuri mari de descărcare, cu patru ferestre cu vitralii. Cele două turle așezate pe pridvorul închis al bisericii au câte opt ferestre. Turla dinspre sud are un clopot turnat la Viena și dăruit de Regele Carol I în amintirea zilei de 3 octombrie 1893 în care s-a născut Principele Carol (viitorul Rege Carol al II-lea), după cum atestă inscripția de pe el. Un brâu de torsadă din ceramică smălțuită verde înconjoară biserica. Două treimi din suprafața exterioară a edificiului este acoperită de cărămidă roșie aparentă. Pe fațadele registrului superior, în ocnițe, pe plăcuțe de ceramică, sunt 89 de icoane care împodobesc întreaga biserică⁸². La intrare sunt scări monumentale din piatră, deasupra având un pridvor deschis pe două coloane și doi pilăștri, frumos ornamentați în piatră sculptată, ce amintesc de epoca brâncovenească și influențele sale de baroc. Biserica se împarte în altar, naos, pronaos cu navă sprijinită pe patru coloane puternice, care amintesc de biserica lui Manole a Episcopiei Curtea de Argeș și pridvor supralărgit, care are în stânga o veșmântărie iar în dreapta o scară spre subsol, cafas și turla clopotniță. La subsol se află cuptorul care încălzește biserica, în vechime cu lemne iar din 1958 cu gaz.

În interior a fost amenajat cafasul, au fost consolidate cele patru coloane din pronaos, s-a înlocuit pictura lui Cătulescu cu cea a danezului Aage Exner⁸³, membru al unei ilustre familii de pictori și arhitecți danezi. El făcea parte din echipa de restauratori a lui André Lecomte du Noüy, arhitect francez care a lucrat în România

între 1880-1914 pentru Regele Carol I. Stilul picturii, în ulei pe fond aurit în imitație de mozaic, poate fi caracterizat ca neo-bizantin în ce privește fețele sfinților și fundalul auriu, în rest este de influență occidentală. Mobilierul a fost în întregime înlocuit. A fost sculptat de Constantin Babic și elevii săi de la Școala de Arte și Meserii din București în stil românesc. Iconostasul și mobilierul naosului sunt din paltin aurit iar pronaosul are mobilier din lemn de stejar. Tronul principal din strana dreaptă poartă blazonul regal și deviza „Nihil sine Deo” („Nimic fără Dumnezeu”), iar cel din strana stângă, al reginei, poartă inițialele „E.D.” (Elisabeta Doamna). Epitaful de pe peretele din dreapta aproape de absidă a fost brodat între 1897-1900 de Ana Roth, brodeza favorită a reginei Elisabeta, după desenele acesteia. Este lucrat în mătase și fir de aur pe o țesătură de bumbac⁸⁴, în tehnica brocartului. Poartă însemnarea: „Făcut de Eforia Spitalelor Civile în anul 1900 pentru Mănăstire Sinaia”. Decorația interioară a bisericii cuprinde și elemente din arta celtă (nodurile pictate deasupra coloanelor din pronaos și cele sculptate pe tronurile regale), ceea ce arată și implicarea Mariei, a doua Regină a României, nepoata Reginei Victoria a Regatului Unit și Împărăteasă a Indiei.

Tabloul votiv de pe peretele vestic înfățișează cinci persoane: Mitropolitul Primat Iosif Gheorghian, cel care a sfințit biserica în 1903; Regele Carol I (1866-1914) în uniformă de ofițer, având mâna stângă sprijinită pe o coloană din piatră incompletă (simbolul Regatului român din care lipseau 3 mari provincii: Transilvania, Bucovina și Basarabia); Regina Elisabeta, care a publicat poezii și basme sub pseudonimul Carmen Silva, alături de Prințesa Maria, singurul său copil, decedată la doar 4 ani, victimă a unei epidemii de scarlatină. Ultimul personaj este Spătarul Mihai Cantacuzino, ctitorul părții vechi a mănăstirii (în 1695).

Două icoane din pronaos, reprezentând pe sfinții Nicolae din Mira Lichiei și Serghei din Radonej, au fost dăruite de Sfântul Nicolae al II-lea Romanov, ultimul Țar al Rusiei, cu prilejul botezului Prințelului Nicolae, al doilea fiu al Regelui Ferdinand, în 1903. Țarul a fost naș de botez, prin reprezentant. Au fost realizate lângă Moscova, în Lavra Sfântului Serghei, din orașul Serghiev Posad.

Biserica a fost sfințită pe data de 26 Mai 1903 de Mitropolitul Primat Iosif Gheorghian, în prezența Regelui Carol I, a Reginei Elisabeta, a Consiliului de Miniștri și a autorităților civile și militare⁸⁵.

În 1904 Starețul Nifon cere permisiunea Eforiei să extindă muzeul și în salon precum și în cele două încăperi care au servit domnului Exner ca atelier de pictură⁸⁶, cerere aprobată⁸⁷. În același an Eforia a trimis o icoană a Sfintei Treimi încoronând-o pe Maica Domnului, cu medalioane ale Sfinților Mari Mucenici Gheorghe și Dumitru, primită cu pomelnic din partea Doamnei Cleopatra Zimniceanu⁸⁸. Icoana a fost încadratată într-o ramă de lemn după stilul catapetesmei noi și așezată la masa de anaforă⁸⁹, unde se află și astăzi. Starețul se plângea Eforiei că noul sistem de încălzire prin aer cald împins de o elice face ca toate lumânările din candelabre

79 Dosar nr. 1 cuprinzând clasificarea și catalogarea bunurilor mobile și imobile la data 1 Noiembrie 1969, AMS, f. 2.

80 Telegraful Român, Sibiu, Marți 3/16 iunie 1903, anul LI, nr. 60, p. 242.

81 Al. G. Găleşescu, Sinaia și împrejurimile..., p. 41.

82 Dosar de corespondență a Mănăstirii Sinaia cu diverse autorități pe anul 1898, AMS, f. 211.

83 Ibidem.

84 Protos. Drd. Irineu Pop, Mănăstirea Sinaia, vatră de istorie și vrednic locaș de artă și cultură românească, în „Glasul Bisericii”, XLIV, nr. 1-2, ianuarie-februarie, 1985, p. 77. ÎPS Irineu al Alba-Iuliei, care era în anii 1980 ghidul Mănăstirii Sinaia, nu putea scrie în perioada comunistă despre familia regală.

85 Dosar 153/211 pe 1929, f. 118.

86 Dosar de corespondență a Mănăstirii Sinaia cu diferite autorități pe anul 1904, AMS, f. 278.

87 Ibidem, f. 287.

88 Dosar de corespondență a Mănăstirii Sinaia cu diverse autorități pe anul 1904, AMS, f. 134. Icoana poartă inscripția, în grafie latină: „Donațiunea D-nei Cleopatra Zimniceanu, născută Basarabescu, 1856”.

89 Ibidem, f. 161.

să curgă excesiv⁹⁰. Astfel că în 1906 biserica a fost electrificată⁹¹ și a fost modificat pentru becuri noul candelabru din naos. Cele laterale din pronaos sunt făcute special pentru becuri și se aseamănă cu cele din Sala Maură din Peleş. Cel central din pronaos poartă următoarea inscripție: „*Acest polikandru s-a făcut de dumnealor Stan Blebea și socia (sic) sa Maria Ano 1846*”. Este vechiul policandru din naos și a fost dezafectat în 1903, dar a fost găsit în magazia de lângă paraclis, a fost completat și pus în pronaos în anul 2007.

În noaptea de 5-6 ianuarie 1908 un incendiu a nimicit chiliile din latura de est a cetății vechi⁹². Restaurarea a avut loc în primăvara anului 1909⁹³. Tot în 1909, pe 18 aprilie, a fost numit noul stareț de la Sinaia, Arhim. Dionisie Simionescu⁹⁴, în urma morții în timpul călătoriei la Locurile Sfinte a starețului Nifon.

În mai 1909 presa relatează: „Regele Carol în mănăstirea Sinaia. M. Sa Regele s'a dus, Miercuri după amiază, pe jos delă castelul Peleş la mănăstirea Sinaia unde a fost întâmpinat în intrare de arhimandritul Dionisie. Maiestatea Sa a vizitat cu deamănuntul mănăstirea și s'a interesat de aproape despre mersul reparațiilor ce se fac localului ars astă iarnă. Suveranul a exprimat dorința ca aceste reparațiuni să se termine mai curând. M. Sa Regele a trecut apoi în localul stăreției unde a binevoit a se întreține cu superiorul mănăstirii până la orele 7 seara, când s'a reîntors în castel”⁹⁵.

În acea vreme delegațiile străine erau ghidate în limba engleză de starețul Dionisie, care știa limba germană, ajutat de monahul Ștefan Oștășescu care știa limba engleză⁹⁶. În limba germană se scria încă de la 1882 despre Sinaia și frumusețile ei⁹⁷.

Majestatea lor au participat la slujba de hram în 1909, însoțiți de doamnele de onoare și de ofițeri superiori. Suveranii s-au întreținut cu cei ce erau la masa de hram, Regele a vorbit cu un veteran din războiul independenței iar Regina s-a interesat de costumele naționale pe care le purtau femeile⁹⁸.

În 1911 a murit la Sinaia Badea Cârțan, „...cel mult vovejat în orient și în centrul Europei”, care în 1901 a dăruit mănăstirii Ms. nr. 23, *Cuvinte folositoare la Mântuitoarea Patimă...⁹⁹*. Avea o cameră la mănăstire¹⁰⁰.

În 27 septembrie 1914 a murit Regele Carol I, la Sinaia, la 75 de ani, la Sinaia. Mitropolitul Primat Conon a trimis imediat mai multe telegrame starețului de la Sinaia, cu următoarele instrucțiuni: să se bată clopotele mănăstirii de patru ori pe zi, până va fi Regele înmormântat; să se facă panahidă; să se facă trisaghion când pleacă

trenul cu trupul neînsuflețit, de către stareții de la Sinaia și de la Predeal, la care să participe și preoții din obștile lor și cei care vor mai fi de față; cei doi stareți să stea în vagonul mortuar și să spună câte o rugăciune în fiecare gară, până la Mogoșoaia, unde se întâlnesc cu convoiul care vine din capitală¹⁰¹. Parastas s-a făcut la Mănăstirea Sinaia pentru sufletul Regelui Carol I și în ziua în care a fost înmormântat, la Curtea de Argeș (2 oct)¹⁰². Mitropolitul Primat Conon transmitea, în 30 septembrie 1914, noua formulă de la ectenia pentru conducătorii statului, de la toate slujbele: „Încă ne rugăm pentru Prea Înălțatul și de Hristos iubitorul Regele nostru Ferdinand I și soția sa Regina Maria, dimpreună cu Elisabeta Regina și cu drept credincioșii lor fii și fiice: Alțeta Sa Regală Principele Carol, Moștenitorul Tronului și Principii cu Principesele: Elisaveta, Maria, Nicolae, Ileana și Mircea, dimpreună cu toată Augusta Familie Regală Română”¹⁰³.

Parastase pentru Regele Carol I s-au mai făcut la Mănăstirea Sinaia în 6 octombrie 1914¹⁰⁴, în 6 noiembrie¹⁰⁵ (la 40 de zile, la cererea primăriei!), la un an, în prezența autorităților locale¹⁰⁶ și la trei ani¹⁰⁷.

Același Mitropolit Primat Conon dispunea ca Mănăstirea Sinaia să tragă clopotele iar de patru ori pe zi, pentru moartea Reginei Elisabeta (18 februarie, Curtea de Argeș, 72 de ani)¹⁰⁸. Un serviciu religios a fost ținut pentru odihna sufletului defunctei și în momentul înmormântării ei¹⁰⁹, iar celelalte rânduieli au fost săvârșite la mormânt, ca și în cazul Regelui Carol I.

⁹⁰Ibidem, f. 41.

⁹¹Dosarul 127/106, AMS, 1906, f. 52.

⁹²Dosarul 153 din 1929, AMS, f. 118.

⁹³Ibidem, f. 118v.

⁹⁴ Gazeta Transilvaniei, Anul LXXII, nr. 86, Brașov, Luni-Marți 21 Aprilie, 1909, p. 2. Mulțumesc domnului Mădălin Cristian Foța pentru semnalarea articolelor din presa vremii.

⁹⁵ Tribuna, Arad, Marți, 12/25 Mai, 1909, anul XIII, nr. 101, p. 5.

⁹⁶ Gazeta Transilvaniei, anul LXXIII, nr. 180, Brașov, Joi, 19 August, 1910, p. 3.

⁹⁷ Alfred von Schram, Das Prahovathal und Sinaia in Romänien, în „Jahrbuch des Siebenbürgischen Karpathen-Vereins”, Hermannstadt (Sibiu), 1882 (anul II), pp. 125-135.

⁹⁸ Gazeta Transilvaniei, anul LXXII, nr. 178, Brașov, Miercuri, 19 August, 1909, p. 2.

⁹⁹ Protos Mihail Harbuzaru, Dragoș Șesan, Catalogul Manuscriselor Mănăstirii Sinaia, București, Basilica, 2017, pp. 87-89.

¹⁰⁰ Adrian Ciorbă, Mariana Frățilă, op. cit., pp. 45-46.

¹⁰¹ Dosar 135/114, Corespondența Sfintei Mănăstiri Sinaia cu felurite autorități din țară, 1914-1915, AMS, pp. 103-105).

¹⁰² Ibidem, p. 108.

¹⁰³ Ibidem, p. 109.

¹⁰⁴ Ibidem, p. 110.

¹⁰⁵ Ibidem, p. 120.

¹⁰⁶ Dosar 136/115, Corespondența urmată între M-re și diferite autorități din țară, 1915-1916, AMS, p. 96.

¹⁰⁷ Dosar 138/117 pe anul 1917, f. 66-66v.

¹⁰⁸ Dosar 137/116 Corespondența M-rei cu diferite autorități pe anul 1916-17, AMS, pp. 12-13.

¹⁰⁹ Ibidem, p. 16.